

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/281/2021
Identifikačné číslo spisu:	7216215260
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7216215260.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. A., bývajúceho v C. N. A., Ž. XXX, zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kuzmányho 29, IČO: 47 234 466, proti žalovanej POHOTOVOSTĽ, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pribinova 25, IČO: 35 807 598, o zaplatenie 2.322,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 11Csp/1/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 16. decembra 2020 sp. zn. 1CoCsp/12/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 16. decembra 2020 sp. zn. 1CoCsp/12/2020 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (v poradí druhým) zo 6. februára 2019 č. k. 11Csp/1/2016-255 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania v plnom rozsahu. V odôvodnení poukázal na to, že žalobca si žalobou uplatnil nárok na zaplatenie 2.322,- eur titulom bezdôvodného obohatenia, ktoré na jeho úkor mala nadobudnúť žalovaná na základe štyroch zmlúv o úvere [č. XXXXXXXXXXXX z 29. júla 2009 (ďalej len zmluva č. 1), zmluvu o úvere č. XXXXXXXXXXXX z 23. marca 2010 (zmluva č. 2), č. XXXXXXXXXXXX (zmluva č. 3), č. XXXXXXXXXXXX zo 4. marca 2011 (zmluva č. 4)], podľa ktorých žalovanej zaplatil celkom 4.872,- eur. Žalobca zastával názor, že tieto zmluvy nie sú v súlade s právnou ochranou spotrebiteľa, nakoľko v zmluvách nie je uvedený údaj o konečnej splatnosti úveru, doby trvania zmluvy, ročnej úrokovej sadzbe, ročnej percentuálnej miere nákladov (RPMN), priemernej RPMN a údaj o výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia. Mal za to, že žalovaná porušila ustanovenia § 4 ods. 2 písm. g/, písm. h/, písm. i/, písm. j/, písm. k/ zákona č. 258/2001 Z.z., čo spôsobuje, že úver je podľa ustanovenia § 4 ods. 3 cit. zákona bezúročný a bez poplatkov; žalovaná porušila aj ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/, písm. i/, písm. j/, písm. k/, písm. y/ zákona č. 129/2010 Z.z., čo spôsobuje, že úver je podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. b/ cit. zákona bezúročný a bez poplatkov. Dôvodil, že z tohto dôvodu mal povinnosť platiť každý jeden úver len do výšky skutočnej istiny, ktorá sa rovná sume skutočne

poskytnutého toho-ktorého úveru. Pretože žalovanej zaplatil z úveru zo zmluvy č. 1 sumu 984 eur, z úveru zo zmluvy č. 2 sumu 696,- eur, z úveru zo zmluvy č. 3 sumu 1.320,- eur a z úveru zo zmluvy č. 4 sumu 1.872,- eur, t. j. celkom 4.872,- eur, žalobca sa domáha rozdielu, teda toho, o čo zaplatil viac, teda 2.322,- eur z titulu bezdôvodného obohatenia. Okresný súd po vykonanom dokazovaní a právnom posúdení veci podľa ustanovení § 52, § 53 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 5, § 54 ods. 1, ods. 2, § 107 ods. 1 až 3, § 451 ods. 1, ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 2 písm. a/, písm. b/, § 4 ods. 2 písm. g/, písm. h/, písm. i/, písm. j/ a písm. k/, § 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a § 2 písm. a/, písm. b/, písm. d/, § 9 ods. 2, ods. 6, ods. 9, § 11 ods. 1 písm. a/, písm. b/ zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov v znení účinnom do 31.12.2012 (ďalej len zákon č. 129/2010 Z.z.) dospel k záveru, že medzi stranami došlo k uzavretiu zmlúv o spotrebiteľskom úvere a stotožnil sa s tvrdením žalobcu, že tieto neobsahovali náležitosti spotrebiteľskej zmluvy podľa zákona č. 258/2001 Z.z. a zákona č. 129/2010 Z.z. Skonštatoval, že ich neuvedenie má za následok, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, preto by žalobca mal mať nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (2.322,- eur), ktorý predstavuje rozdiel medzi sumou, ktorú žalovanej za jednotlivé úvery zaplatil 4.872,- eur (984 + 696 + 1.320 + 1.872) a sumou, skutočne žalovanou poskytnutou v jednotlivých úveroch 2.550,- eur (500 + 350 + 700 + 1.000). V danom prípade ide o majetkový prospech žalovanej získaný plnením z právneho dôvodu, ktorý tu síce spočiatku existoval, ale potom dodatočne odpadol, a to v dôsledku toho, že súd skonštatoval, že jednotlivé úvery poskytnuté žalovaným v prospech žalobcu sú bez úrokov a bez poplatkov, preto táto časť prijatého plnenia (vo vzťahu k úrokom a poplatkom) predstavuje bezdôvodné obohatenie. Okresný súd sa ďalej zaoberal námietkou premĺčania vznesenou žalovanou a pri posudzovaní subjektívnej premĺčacej doby zdôraznil, že v zmysle ustanovenia § 391 ods. 1, ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, na ktorý v plnom rozsahu odkázal. Zo záverov odvolacieho súdu mu vyplynulo, že žalobca už v čase podpisu resp. uzatvárania sporných zmlúv o spotrebiteľskom úvere disponoval všetkými právne relevantnými skutočnosťami, z ktorých vedel, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Na základe týchto skutočností subjektívna premĺčacia doba začala plynúť žalobcovi v deň, keď žalobca mal vedomosť o tom, komu plnil (žalovanému), v akom rozsahu (podľa jednotlivých zmlúv celková čiastka, ktorú mal uhradiť) a to bez ohľadu na to, či mal znalosti o právnej kvalifikácii svojho nároku. So zreteľom na závery prijaté v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. januára 2018 sp. zn. 3Cdo/169/2017, v ktorom odkázal na svoje predchádzajúce rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/67/2011, súd prvej inštancie ozrejmil, že subjektívna premĺčacia lehota na vydanie bezdôvodného obohatenia začala žalobcovi plynúť osobitne v každej zo štyroch uzatvorených zmlúv, dňom pripísania finančnej čiastky na účet žalobcu, t. j. pri zmluve č. 1 dňa 29. júla 2009, pri zmluve č. 2 to bolo dňa 23. marca 2010, pri zmluve č. 3 dňa 21. apríla 2010 a pri zmluve č. 4 k tomu došlo dňa 4. marca 2011, nakoľko v deň uzatvorenia zmluvy boli žalobcovi pripísané finančné prostriedky na účet, respektíve ich prevzatie v hotovosti potvrdil žalobca ako dlžník svojím podpisom priamo na zmluve o úvere. Z uvedeného súdu prvej inštancie vyplynula skutočnosť, že dvojročná subjektívna premĺčacia lehota žalobcovi uplynula pri zmluve o úvere č. 1 dňa 29. júla 2011, pri zmluve o úvere č. 2 dňa 23. marca 2012, pri zmluve o úvere č. 3 dňa 21. apríla 2012 a pri zmluve o úvere č. 4 dňa 4. marca 2013. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom zo 16. decembra 2020 sp. zn. 1CoCsp/12/2020 na odvolanie žalobcu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP) a žalovanej priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uviedol, že žalobca svojimi odvolacími námietkami v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 365 ods. 1 písm. h/ CSP urobil predmetom odvolacieho prieskumu správnosť právneho posúdenia súdom prvej inštancie otázku začatia plynutia subjektívnej premĺčacej doby vo vzťahu k nároku zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie. Stotožnil sa záverom súdu prvej inštancie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu s tým, že žalobca sa o sumách postupne platených po tom, čo už vrátil žalovanému ním skutočne poskytnuté peniaze, dozvedel v okamihu, kedy s vedomím skutkových okolností, z ktorých možno objektívne vzaté vyvodíť záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úverov, žalovanému ďalej plnil. Bol názoru, že táto úvaha reflektuje v právnej praxi jednotne uplatňované výkladové pravidlo, že oprávnený sa dozvie, že došlo k

bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil v zmysle ustanovenia § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka vtedy, keď získa znalosť takých skutkových okolností, z ktorých je možné vyvodíť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie, pričom nadobudnutie informácií tiež o právnej stránke veci už nie je pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby relevantná. Bližšie v tejto súvislosti rozviedol, že v súdnej praxi tento názor pri posudzovaní nárokov na vrátenie neprávom zaplatených úrokov alebo poplatkov zo spotrebiteľských zmlúv viedol k akceptácii toho, že nakoľko sa znalosť zákona predpokladá, spotrebiteľ disponuje už pri uzavretí spotrebiteľskej zmluvy skutkovými informáciami, čo v zmluve podľa zákona chýba alebo odporuje zneniu zákona, a preto pokiaľ plnil na základe zmluvy neplatnej alebo platil viac ako prijal z bezúročnej a bezpoplatkovej úverovej zmluvy, od počiatku plnil s vedomím skutočností, objektívne umožňujúcich poznať, že sa tým veriteľ na jeho úkor obohacuje. Vychádzajúc z uvedeného potom odvolací súd uzavrel, že v prípade posúdenia úverových zmlúv ako bezúročných a bezpoplatkových začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby časovo splyva s okamihom úhrady tej ktorej sumy, ktorú nad rámec skutočne poskytnutých peňazí dlžník veriteľovi zaplatil. Vzhľadom na uplynutie subjektívnej premlčacej doby už nebolo potrebné podľa odvolacieho súdu zaoberať sa plynutím objektívnej premlčacej doby, nakoľko pre záver o premlčaní uplatneného práva postačí zistenie uplynutia i len jednej z dvoj-kombinácie premlčacích dôb. Pre úplnosť poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. januára 2018 sp. zn. 3Cdo/169/2017, ktorý formuloval závery v obdobnej právnej situácii, o akú ide aj v prejednávanej veci, teda v prípade spotrebiteľa domáhajúceho sa vrátenia súm zaplatených na základe bezúročnej a bezpoplatkovej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Súčasne na podporu názoru o tom, že niet právneho, ekonomického ani iného rozumného dôvodu, aby zákonné podmienky plynutia premlčacích lehôt boli posudzované vo vzťahu k spotrebiteľom inak ako v prípade ostatných fyzických a právnických osôb, krajský súd upozornil na to, že k záverom vyplývajúcim už zo skorších rozhodnutí (3Cdo/169/2017, 1Cdo/67/2011 a 5Cdo/121/2009) sa Najvyšší súd Slovenskej republiky opätovne prihlásil aj v uznesení z 22. mája 2019 sp. zn. 8Cdo/163/2018, ktorým odmietol dovolanie proti rozsudku krajského súdu z dôvodu, že otázka začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia spotrebiteľovi je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu riešená jednotne. Aj keď žalobca je spotrebiteľ a nie je znály práva, došlo by k neprimeranej ochrane jeho práva, pokiaľ by začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia bol posunutý na deň, kedy uzavrel dohodu o plnej moci so svojim právnym zástupcom (20. júna 2016) a ktorý ho informoval, že došlo k bezdôvodnému obohateniu žalovaného na jeho úkor. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, t. j. že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, a to otázky „začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy, na ktorú sa vzťahuje fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti“. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/169/2017 a 8Cdo/163/2018 (ktoré však boli medzitým zrušené nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 51/2020 a III. ÚS 43/2020), ktoré začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby v obdobných prípadoch viazali na moment, kedy dôjde k zaplateniu tej splátky, ktorou dôjde k úplnému splateniu istiny poskytnutého úveru a k prvému plneniu nad tento rámec poskytnutých prostriedkov. K opačnému záveru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/121/2009, ktorý považuje pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby rozhodný deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie o tom, že došlo na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal. Rovnaký názor zastáva aj dovolateľ, ktorý sa prvýkrát dozvedel, že sa na jeho úkor žalovaná obohatila až pri prvej porade so svojim zástupcom, ktorého vyhľadal za účelom usporiadania vzťahov so svojimi veriteľmi. Následne v ten istý deň žalobca udelil tomuto združeniu plnú moc na zastupovanie v konaní, pričom skorší dátum zistenia existencie bezdôvodného obohatenia žalobcom nebol v predmetnom konaní nijako preukázaný. Podľa jeho názoru, aby sa spotrebiteľ skutočne dozvedel o bezdôvodnom obohatení, musel by skutočne vedieť, že na základe danej úverovej zmluvy dodávateľ nemá nárok na plnenie nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov, pričom je irelevantné, z akého dôvodu by tento nárok nemal (bezúročnosť, bezpoplatkovosť, atď.). Pokiaľ nevedel, že zmluva trpí vadami, nemohol mať vedomosť

ani o bezdôvodnom obohatení. Doplnil, že v danom prípade musí princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) ustúpiť dôležitejšiemu princípu, a to princípu ochrany spotrebiteľa. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadрила.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že žalobcom namietané nesprávne právne posúdenie veci je spôsobilé založiť vecný dovolací prieskum podľa § 421 ods. 1 CSP.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. V prejednávanej veci žalobca prípustnosť svojho dovolania formálne vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Avšak poznajúc vlastnú rozhodovaciu prax dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom nastolená právna otázka v kontexte skutkových okolností prejednávaneho prípadu v skutočnosti (vzhľadom na dátum vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu 16. decembra 2020 a podané dovolanie k 19. februáru 2021), nebola v doterajšej praxi dovolacieho súdu dosiaľ vyriešená, a preto dovolací súd vyvodzoval prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

10. Dovolací súd je totiž viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Prípustnosť podaného dovolania teda dovolací súd posudzuje vždy autonómne podľa jeho obsahu (porov. 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020), keďže povinnou náležitosťou dovolania v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 432 CSP nie je uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť podaného dovolania. Rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020).

11. Najvyšší súd sa oboznámil s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) z 9. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 51/2020, ktorým rozhodol, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli uznesením najvyššieho súdu 8Cdo/163/2018 z 22. mája 2019 porušené. Uznesenie najvyššieho súdu sa mu nejavilo ako presvedčivé, keďže rozhodnutia, na ktoré v rozhodnutí poukazoval - sp. zn. 3Cdo/169/2017 (a v ňom odkazované rozhodnutie sp. zn.

1Cdo/67/2011) a sp. zn. 5Cdo/121/2009 - síce riešia problematiku posúdenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia, ale nedávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku. Najvyšším súdom uvádzané rozhodnutia vychádzajú z odlišného skutkového a právneho základu, ako to je v prejednávanej veci, nezohľadňujúc jej podstatu ani podstatné osobitosti významné pre rozhodnutie o tejto otázke. V tejto súvislosti ústavný súd zdôraznil, že rozhodujúcim okamihom pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia je nadobudnutie skutočnej vedomosti oprávneného subjektu o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil. Posúdenie skutočnej vedomosti o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu sa posudzuje vždy podľa konkrétnych skutkových okolností. Podľa ústavného súdu v tomto ohľade existujú určité typové situácie (typové skutkové okolnosti), pre posúdenie ktorých možno používať skoršiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, avšak skutkové okolnosti sťažovateľovho prípadu nie sú typovo obdobné ako skutkové okolnosti rozhodnutí, na ktoré poukazoval najvyšší súd.

12. Žalobca definoval ako právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, otázku určenia počiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia získaného plnením zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy, na ktorú sa vzťahuje fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti. Pre jej kvalifikované zodpovedanie bolo z pohľadu dovolacieho súdu nutné posúdiť tri podotázky, ktoré súvisia so spornou právnou otázkou: 1/ ktorá skutková okolnosť (skutkové okolnosti) je (sú) podstatné pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, 2/ ktorým momentom spotrebiteľ nadobúda skutočnú vedomosť o uvedenej podstatnej skutkovej okolnosti (skutkových okolnostiach) a 3/ o ktorú skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia v tomto prípade ide.

13. Za skutkové okolnosti, ktoré sú podstatné pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ - dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok (resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednania so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti).

14. Otázku nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/1/2012 uviedol, že starorímsky princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ (práva patria bdelym) v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. V uznesení sp. zn. 6MCdo/9/2012 zo 16. januára 2013 najvyšší súd doplnil, že ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov. Poukázal na povinnosť súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je nárok uplatňovaný. Najvyšší súd tiež uviedol, že rešpektovanie princípu „ignorantia iuris non excusat“ v spotrebiteľských právnych vzťahoch

zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere. Jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov, realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Hoci najvyšší súd v uvedenom konaní posudzoval oprávnenie exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky a samotnú platnosť rozhodcovskej doložky, tieto závery sú platné aj v tejto dovolacím súdom posudzovanej kauze, a to aj s poukazom na článok 6 Základných princípov medzičasom prijatého Civilného sporového poriadku (princíp ochrany tzv. slabšej strany sporu).

15. Zohľadniac východiská v predchádzajúcich odsekoch tohto uznesenia dovolací súd zastáva názor, že podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota je vedomosť o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti (III. ÚS 413/2013) je potrebné si uvedomiť, že ide o subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (actio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr. Aj v prejednávanej spore je potom potrebné individualizovať, kedy žalobca nadobudol vedomosť o tom, že došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia a kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil. Vychádzať treba z reálneho momentu, kedy sa žalobca dozvedel o tom, že sa žalovaná na jeho úkor bezdôvodne obohatila (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/121/2009). Podľa dovolacieho súdu v zmysle § 107 Občianskeho zákonníka sa pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby vyžaduje skutočná, teda preukázaná, nielen predpokladaná vedomosť na strane oprávneného, a preto aj v prejednávanej spore je potrebné vychádzať z momentu, kedy si žalobca sám musel byť vedomý, že bez existujúceho (platného) právneho dôvodu previedol na účet žalovanej určitú čiastku resp. čiastky. Týmto momentom je podľa dovolacieho súdu porada, ktorú absolvoval žalobca ako priemerný spotrebiteľ - fyzická osoba s jeho právnym zástupcom, kedy sa dozvedel o rozpore niektorých jednotlivých konkrétnych dojednaní zmlúv o revolvingovom spotrebiteľskom úvere so zákonnou úpravou (túto vedomosť je potrebné odlišovať od znalosti právnej kvalifikácie plnenia poskytnutého žalobcom nad rámec základnej sumy úveru ako bezdôvodného obohatenia).

16. Právna úprava bezdôvodného obohatenia vychádza zo zásady, že ten, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí takéto obohatenie vydať. To, komu je povinný bezdôvodné obohatenie vydať (§ 456 Občianskeho zákonníka) vyplýva z konkrétneho právneho dôvodu, na základe ktorého záväzok vydať bezdôvodné obohatenie vznikol. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, z neplatného právneho úkonu, z právneho dôvodu, ktorý odpadol, z nepoctivých zdrojov alebo tým, že sa za iného plnilo, hoci mal podľa práva plniť sám (§ 451 ods. 2, § 454 Občianskeho zákonníka). Pre vyriešenie otázky, o ktorú skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia ide v posudzovanom spore, treba prihliadať na právnu úpravu zákona o spotrebiteľských úveroch účinného v čase vzniku záväzkových vzťahov žalobcu a žalovanej. Ide však o prípad bezdôvodného obohatenia, ktorý nastáva v dôsledku existencie osobitnej sankcie postihujúcej jednu zo zmluvných strán, upravenej priamo v zákone. Ako uviedol ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 51/2020: „Nemožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľských úveroch má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej.“ Túto špecifickú situáciu je možné najviac pripodobniť k vadnosti písomne uzavretej zmluvy (inej ako zmluvy o spotrebiteľskom úvere), z ktorej zmluvné strany v domnení, že sú ňou viazané, plnili, ale v dôsledku vadnosti zmluvy sa dostaví zákonný následok v podobe jej neplatnosti a už poskytnuté plnenie je bezdôvodným obohatením. Uvedené umožňuje dovolaciemu súdu prijať

zovšeobecnenie, že plnenie spotrebiteľa poskytnuté dodávateľovi nad rámec istiny dohodnutého spotrebiteľského úveru je bezdôvodným obohatením vzniknutým na strane dodávateľa z neplatného právneho úkonu. Zákonná fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru je totiž z hľadiska Občianskym zákonníkom pevne daných skutkových podstat bezdôvodného obohatenia akousi modifikáciou neplatnosti právneho úkonu vyvolanou (danou) špeciálnym charakterom aplikovaného hmotnoprávneho ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch.

17. Dovolací súd (vzhľadom na dátum vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu 16. decembra 2020 a podané dovolanie k 19. februáru 2021), v súvislosti s možnými úvahami o existencii tzv. ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že predmetnou otázkou („začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy, na ktorú sa vzťahuje fikcia bezúročnosti a bezpoplatkovosti“) sa dovolací súd zaoberal až v rozhodnutí z 28. septembra 2021 sp. zn. 5Cdo/29/2021 (a v ďalších naň nadväzujúcich rozhodnutiach, napr. sp. zn. 7Cdo/79/2021, 7Cdo/96/2020, 8Cdo/189/2020), v dôsledku čoho je možné v ňom vyslovené právne názory považovať (teraz už) za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Napokon riešenie uvedenej právnej otázky vyústilo na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 22. júna 2022 k judikovaniu uznesenia sp. zn. 5Cdo/29/2021 a bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 2/2022 pod č. 14 ako R 14/2022 v znení právnej vety: „Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve.“ V tomto recentnom rozhodnutí sa ďalej uvádza: „... je potrebné vychádzať z momentu, kedy si žalobkyňa sama musela byť vedomá, že bez existujúceho (platného) právneho dôvodu previedla na účet žalovaného určitú čiastku resp. čiastky. Týmto momentom je aj podľa dovolacieho súdu porada, ktorú absolvovala žalobkyňa ako priemerná spotrebiteľka fyzická osoba s jej právnou zástupkyňou, kedy sa dozvedela o rozpore niektorých jednotlivých konkrétnych dojednaní zmluvy o revolvingovom spotrebiteľskom úvere so zákonnou úpravou (túto vedomosť je potrebné odlišovať od znalosti právnej kvalifikácie plnenia poskytnutého žalobkyňou nad rámec základnej sumy úveru ako bezdôvodného obohatenia) ... Vyššie uvedené závery dovolacieho súdu sú plne súladné s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie vydaného dňa 22. apríla 2021 vo veci LH proti Profi Credit Slovakia s.r.o. (C-485/19) ... K začiatku plynutia objektívnej trojročnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia Súdny dvor uviedol, že za okolností, o ktoré ide v prejednávanej veci existuje nezanedbateľné riziko, že sa spotrebiteľ nebude počas stanovenej lehoty dovolávať svojich práv, priznaných právom Únie (keď k premlčaniu v trojročnej premlčacej dobe v zmysle § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka dôjde aj vtedy, keď spotrebiteľ sám nie je schopný posúdiť, či je zmluvná podmienka nekalá, alebo keď nevedel o nekalej povahe zmluvnej podmienky). Potrebné je zohľadniť znevýhodnené postavenie spotrebiteľa pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ale aj úroveň informovanosti a skutočnosť, že je možné, že spotrebiteľia nevedia o svojich právach. Na prvú položenú prejudiciálnu otázku potom Súdny dvor odpovedal, že: „zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.“

18. Vec prejednávajúci senát sa v celom rozsahu stotožňuje so závermi vyslovenými v rozhodnutí R 14/2022 a v okolnostiach posudzovanej veci na ne v celosti poukazuje. Ak odvolací súd založil svoje rozhodnutie v tejto otázke na inom právnom názore, podľa ktorého „v prípade posúdenia úverových zmlúv ako bezúročných a bezpoplatkových začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby časovo spľýva s okamihom úhrady tej ktorej sumy, ktorú nad rámec skutočne poskytnutých peňazí dlžník veriteľovi zaplatil“, treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

19. Záverom pre úplnosť dovolací súd upriamuje pozornosť aj na uznesenie najvyššieho súdu z 28.

februára 2022, sp. zn. 7Cdo 268/2021, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 2/2022 pod č. 15 v znení právnej vety: „Analogická aplikácia desaťročnej objektívnej premlčacej doby súdmi Slovenskej republiky pri práve spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka) získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, je právnym dôsledkom prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C - 485/19 zo dňa 22. apríla 2021 v právnom poriadku Slovenskej republiky.“

20. Vychádzajúc z vyššie uvedených právnych záverov dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP), a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.